

Szerkesztői iroda:

Nagyenyeden

A KIADÓHIVATALBAN

hova

lap szellemi részét illető

közlemények küldendők

Kiadóhivatal:

Wokál László könyvkereskedése

hova

az előfizetések és hirdetések

bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adtnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva vagy

vidékre postán küldve

egész évre 4 frt,

félésre . . . 2 frt,

negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:

3 hasábos petit sorért, vagy

ennek helyéért 5 kr.

Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

A tanuló ifjúsághoz.

— Tanévet megnyitó beszéd. —

Mondotta: **Makkai Domokos**, a Bethlen-főiskola rektor-professzora
1888. szept. 3-án.

Ez új iskolai év kezdetén az előjáróság, a tanári kar és a magam nevében örömmel üdvözlöm a tanuló ifjúságot.

Nagy jelentősége van annak, hogy ez intézet épületei új meg új rajokkal népesüljenek meg évről-évre. Nemesak a tudomány és általános műveltség csarnoka e főiskola. A gondviselés hazánk oly vidékére helyezte, melyen nagy missio várt reá mindenkor. Főiskolánk már századok óta áll őrt a magyar kultúra egyik véghelyén s mint hajdan vitéz őseink karddal védték a „végeket”, a még birtokukban maradt ország határait: úgy védte a magyar faj és a magyar kultúra megtámadott birodalmát e főiskola, szellemi és erkölcsi erejével. Nemesak védte, de terjesztette is a határokat; előbb-előbb toltá őrhelyeit, mint Róma a barbárok között.

A magyar társadalom színe-java most nagy anyagi áldozattal és páratlan szellemi kitartással közművelődési egyletet alkot, hogy állami és nemzeti életünk felvirágzását elősegítse; fajunk és kulturánk tüzet ott is felélessze, a hol a sors csapásai s ápoló kezek hiánya miatt már kialvófélben van. De ezen közművelődési egylet minden erőfeszítése hiábavaló volna az iskolák nélkül.

Az iskolák vannak hivatva kifejezteni azon nemzeti önérzettel párosult szellemi erőt, mely nemesak tüneményszerűleg jelenik meg olykor egyik, vagy másik veszélyeztetett vidéken, hanem gyökereit mélyen a hazai földbe bocsátva: újra tenyésző életet biztosít a külső csapások ellen.

A társadalom intézményeinek ereje és hatása is az iskoláktól nyerik állandóságukat és sikerüket.

Önérzettel és büszkeséggel töltheti el a tanuló ifjúságot az a tudat, hogy ilyen misszióval bíró iskolának növendéke, mely egy régi harcra hivatott és érdemeivel csatlakozik a hatalmas társadalmi mozgalomhoz — harcra kelni fajunkért és kulturánkért.

De a hivatás tudata nagy elhatározást és erőfeszítést is kíván tőletek. — E tudattal természetesen csak az érettebb ifjúság bírhat. Épen azért ennek feladata:

1. Komoly kitartással és nemes ambícióval képezni szellemét, fejleszteni erejét, erősíteni akaratát arra, hogy általa is számban és erőben addig izmosodjék a kultur-egylet, mikor egy egész nemzetet foglal magában, mert e haza minden pontján mély gyökeret vert az iskolákból kikerült nemzedék által.

2. Külső megjelenésével is tanúsítsa, hogy a vezérkar növendéke s beszédben, cselekvésben egy művelt szellem nyilatkozatát árulja el.

3. Legyen vezére, oktatója azoknak, a kik a feladat tudatával még nem bírnak s a kik kollégiumi rendszerünk mellett épen az ő közvetlen vezetésére van bízva. Éleszsze, ápolja azok lelkében a gyöngéd, nemes érzelmeket, a fakadó hazafias és fennkölt társadalmi eszméket. Így teljesíti igazán felügyelői tisztét az intézet kebelében.

Van egy eszme, melyért egyesek és nemzetek mindenha lelkesedni tudtak; melynek megvalósításaért szellemi és anyagi erejük teljes megfeszítésével küzdöttek és küzdenek ma is; melynek bírása nélkülözhetlen feltétele a magasabb értelemben vett életnek.

Ez a függetlenség.

Függetlenség nem az isteni és emberi törvényektől, melyek épen az emberi függetlenség biztosítására vannak alkotva, — hanem függetlenség az életet, a szellem szabad működését lenyűgöző

akadályoktól. S ezek nem a természetben, nem a társadalmi intézményekben rejlenek. Az emberi lélekben fogamzanak azok, mint korecs-hajtások, mint veszedelmes beteg kinövészek.

Ti is ismeritek, küzdelmet, nehéz küzdelmet folytattok gyakran azokkal s fájdalom! van, a ki el is bukik a küzdelemben.

Megnevezek egyet, a legveszedelmebbet, mely köztetek pusztít, hogy óvakodjatok attól, a míg meg nem mérgezte szíveteket; gyógyuljatok ki belőle, a míg halálos betegségbe nem ejt.

Ez az önzés.

Élet-ölő, rút betegség, mely szárnyát szegi minden szellemi nemes törekvésnek, elfojt minden igazi, tartós élet-örömet, rabba tesz minden nemes, szellemi funkciót, elhomályosítja a szemet minden szent cél iránt: szóval, megsemmisíti a függetlenséget.

És miben áll ez az önzés?

Törekedni titkon annak élvezetére, a mit szemérem-érzet és az emberi méltóság nyilván tiltanak. Felhagyni a szellemi foglalkozással azért, hogy élvezetet szerezzünk a testnek. Mámorba fullasztani az érzéket azért, hogy a lélek ne érezze az élet gondját, küzdelmeinek fáradságát. Megszerezni az érzékek pillanatnyi örömét a mások anyagi kárán, szívbéli bánatán, keserűségének árán. Csak önmagába helyezni az élet célját s nem tudni másokért élni.

Ilyen az önzés. És fenntebb jelzett következményei a társadalmi élet törvényei szerint kimaradhatatlanok.

Szívetek még tiszta; lelketek még élénk, üde erővel bír a munkára és küzdelemre. Győzzétek hát le az önzést a magatok érdekében. Meglássátok, hogy akkor öröm és boldogság lesz élni és munkálkodni. Meglássátok, milyen édes lesz az élvezet is, ha azt minden önzéstől független, tiszta

TÁRCZA.

A tárcza.

Ha meggondolja vala a tisztelt szerkesztő ur, mennyivel könnyebb volt csak ötven esztendő előtt is tárczát írni, bizonyára legalább is öt aranyos ígéretet tesz nekem ezért a tárczáért, a mit önnek, ugy sebes nyul fektében, meg írni ime nem is kélekedem. S ha ön tekintetbe veszi azon érték-viszonyt, mely a poloska és a hirlapi tárcza között fennáll: „100 arany egy poloskáért”, még öt arannyal meg is toldja a honoráriumot. Gondolja meg csak, tisztelt szerkesztő ur, melyik mulja felül a másikat? Főlré ne értsen, nem az ezer- és tíz-arany szám arányáról beszéllek, de a poloska és tárczáról.

Mind a kettő éjjel kerül napvilágra, az egyik az ágyban, a másik a nyemében, az egyik elröppentő anyyala az álomnak, a másik álomba röppentő anyyál; s míg az egyik csak csip és mar, a másik hizeleg, bókól, szurkál, dorgál, guonyol, mar is csip is. De bocsánat, az eszhetika már is tiltja a poloskáról tovább beszélni, bárha eszhetikusaink között alig van egy is, a ki az idomok szépségét ugy s oly beható közvetlenséggel ismerné, oly szívóssan ragaszkodnék tárgyához, mint épp ez állat; s míg ő a sötétben is lát; nem piritja el az éj titokzatos leple alatt szendergő realis ideálokat. — a hirlapi tárcza gyakran fényes nappal is vakoskodik! nem látja a valóban szépet s inkább keresi a májfoltokat, a szív szepelőit s az agyvelő zsgorait, tágulásait, felfedezni véli ott is, hol szívről és agyvelőről szó sem lehet, ez utóbbiról kivált akkor nem, ha hirlapi tárczát kell írni, minthogy annak a hirlappal és tárczával szoros összefüggésben kell lennie, ez pedig tapasztalatilag egyrészt az üresség kapesa, mely

a hirlapokat a tárczákkal, a tárczákat az írőkkel összetartja.

De nini! csak most veszem észre minő rendetlen gondolat menetbe sodortattam, pedig előbb ki kell vala mutatnom, miért volt a régieknek könnyebb tárczát írni, mint a mostaniaknak, ha előbb az 5 aranyra gondoltam s csak azután a régi tárcza íróra, most 5 arany igen erős tárcza kérdés a furdőzési időszak elején; a régi tárczárok pedig csak megaranyozott gondolata e sorok írójának s végre is könnyen ide s tova s z o k é s e az ötleteknek, daczára a mondatok Wertheim-biliuceinek érdekessé válik, mint a pénztári kezelőké s mások által gyakran utólréhetlen, épen ugy, mint a pénztárnokok.

Hát tisztelt szerkesztő ur, a régieknek azért is könnyebb volt szellames hirlapi tárczákat írni, mert őket azt már megszokták, hiszen régen irtak; a mostaniak még csak tanulják, azután akkor még pennával, kalamussal irtak; könnyűden szaladt, sercegett végig a papíroson s az írók színvonalan tartotta a ludtoll s repülő tulajdonságánál fogva magasra emelkedett, sőt a dolgok mélyébe is merülhetett vele, miért a víz nem fogott rajta, megsűrűdött életnedvét is borral higitották s végre míg az ember meghegyezte elkészíté a pennát, míg a szárát félig lerágta, gondolatot is foghatott. Mig most hajh! nincs penna, — egész Erdélyben csak a jó Szabó Károly bácsi él vele, — nálunk csak kalácsot kennek vele, port törölnek; nekünk csak aczél tollunk van fa szárral, mit még csak elkészíteni sem lehet, ugy készen nyomják a markunkba: tessék röktön írni hirlapi tárczát, ha mindjárt a javából lesz is, de meg kell lenni. Aztán ha a vasára nézünk: a lánec, a békó nyomban eszünkbe jut, ha a fáját tekintjük a bitófa, akasztófa, a sodrofa, a tolófa gondolata támad bennünk s végre is kiszű, hogy fűzfát vezet kezünk s nedvét leginkább akkor éreznü: mikor az már kinyomva, mint szárazság kerül az olvasó elé; s valódi szerencse — tudtommal talmi szerencse nincsen — ha nem dorongfa

a nyele, a mit nemesak hajlítani, de avval hajlítani is lehet, mint például az író derekát, sőt mint utolsó kenettel a pegasusi rugások okozta agy-daganatokat is simogatják el.

Aztán meg a régi jó időkben csak két tárcza foglalkoztatta az embereket, t. i. a pénztárcza és hirlapi tárcza. S míg az első s z á m i t á s b a jött, a második csak o l v a s t a t o t t. Ma meg az utolsóárok anyyákat számítunk s az csak akkor jön tekintetbe, ha legalább egy piczulát olvasunk ki belőle.

Bizony könnyű dolog volt a két tárcza elméletét megtanulni: a pénztárczából kiadtunk, a hirlapi tárczából bevettünk.

Most azonban már annyi a tárcza, hogy nyűge, nem esoda, ha ezek között a hirlapi tárcza utolsóának maradt. Hogy csak a többeket említsem: itt van a miniszteri tárcza, ez olyan borból van, mit Gansen delejes villamos-sággal cserzett ki, mert ha a tárczát porozzák, mindig az embere érzi meg; de mert milliók keze tesz bele s csak egy markol ki belőle, nehéz megválni tőle még annak is, a kinek a miniszteri tárczát tárcza nélkül kell hordoznia.

A menyasszonyi tárcza már sokkal érdekesebb s a tárcza kedvéért igen sokan még a menyasszonyról is lemondának s míg a menyasszony darázs-karcu alakjával bájol el, tárczájának bájjait elhizottságában leljük fel. Ime az ellentétek! különböző okok hasonló okozata; sugár menyasszony hizott tárcza nélkül épen az, a mi a sugár tárcza hizott menyasszonnyal; első esetben a hizott tárcza menyasszony nélkül is érdekes tárcza marad, a második esetben a sugár tárczát a hizott menyasszony sem teheti érdekessé.

Ebből a tárczából számítnak és olvasnak is. Abból olvassa ki a vőlegény az ara bájjait, kellemeit, abból hangzik az ara aranyesengésű hangja, onnét lövelnek ki szemé-

lélekkel keresitek fel. Meglátsátok, milyen nagyoknak érzitek magatokat, midőn a kis gyermekek tisztelettel és szeretettel néznek reátok! De akkor se legyetek önzők. Ne nézzétek le hidegen azokat, a kik az érvény szélén állanak, hanem fogjátok meg kezeiket és vezessétek vissza őket az életre.

Azon reményben, hogy megértettetek: örömmel és bizalommal nyitom meg az 1888—9-iki iskolai évet.

Bortermelőink érdekében.

A szesz italok megadóztatása a legszigorubb felügyelet mellett, rövid — talán túlrövid — időre szabott fizetési kötelezettséggel megtörtént. — A szesz ára nagyban emelkedett s a törvény alkalmas intézkedései folytán a tultermelés is többé-kevésbbé el lesz kerülve, úgy hogy a figyelembe vett fogyasztás méretei között a szesztermelő állandó keresete biztosítottak tekinthető.

Mig azonban a fiskális érdekek folytán meglelt találva az ut, mely a szesztermelésnél az állam és a termelők érdekeit meglehetősen kiegyenlíti, — csodálatos módon egy igen fontos törvényhozási intézkedés még folyton a készülődés stadiumában marad szőlősgazdáink és borkereskedőink nagy kárára-értjük a hamis borkgyártás ellen szükséges évek hosszú során át annyiszor sürgetett, annyiszor megígért törvényt.

Határozottan lehet állítani, hogy az új szeszadózatási törvény a hamis borok gyártóinak nyújt aránylag legtöbb hasznot. — Emelkedvén ugyanis a szesz ára, — a rendkívül alacsony borárak mellett legtermészetesebb volna, ha a nép a jó bor fogyasztásával szerezné meg a terhes munkánál multhatatlanul szükséges erőt. Ámde hogyan versenyezhesen a szőlős gazda s a természetes jó bort adó kereskedő a hamis bort gyártókkal, kik épen a legjobb bortermő helyek központjain s a nagyobb városok pl. Budapest közelében útvén fel sátorfáikat, azaz nagyban gyártásra berendezett üzemüket majdnem fél, vagy legalább egy harmad árral olcsóbban adják szőlőhegyet soha sem látott kotyvadékká.

Ha a törvényhozás s a kormány késik a néhány gazdag, befolyásos „gyáros” érdekeit megtámadó, de az ezerekre menő termelők s a százezerekre menő munkások anyagi helyzetét, emelő erélyes fellépéssel, — kezdjék meg a törvényhatóságok az actiót. Kutassák ki, — hiszen elég könnyű megtalálni azokat, kik nem természetes módon (t. i. teljesen csak szőlőből) nyert folyadékot természetes borkgyártás útján árúsítanak a fogyasztó közönség félrevezetésével s ha ezeket megtalálták, meglehet találni a §§ ok tömegében azt a § t is, melylyel nyakát lehet szegni az ily visszaélésnek.

Egyház-majális.

Finis coronat . . . ilyen forma gondolattal mentem ki a sétatérre. A nap ragyogó fénye tündöklővé tette az arnyas fák leveleit. A tikkasztó meleg után a lég enyhe, üde. Mintha csak a felsőbb hatalmak is kedvezni látsz-

nek ezüstugrai. onnét kelnek lábra az angyalos képek, beszélő telekkönyve a betáblázott boldogságnak, hitelkönyve a völegény uszorásainak.

A váltótárca, a legnevezetesebb valamennyi között. Rendesen krokodilbőrből készül, melyben még a könyvek is benne vannak; kedves annak, kinek zsebében van, kellemetlen annak, a ki benne van. Bármily kicsiny, mégis nagyratörő, szervezete demokratikus — aristokratikus, szépen megférnek ott egymás mellett; miniszter, diurnista, képviselő, tudós, tárczairó, szerkesztő, botos, püspök, földmivelő, művész. Mindenkit felelte érdekel, s kit egyszer megragad, oly viszongragaszkodást tapasztalhat, mely ha szárazon is hagyja az illetőt, mégis vízbe ful, s ha attól mindennapos váltóláza jut, elmegy attól Földvárra deszkát árulni.*)

A pénztárca a legnagyobb figyelemben részesül, s még azok is ügyelnek rá, a kiknek zsebéük üres ugyan, de a mások pénztárcaja is belefér, ezek az eltűnt pénztárcazó. Argus szemmel kíséri az asszony, feleség, a farsang, fűrdő-évad alatt, aztán meg a masamód, szabó, cipész örszemei tapadnak rá: ez aztán az üres pénztárca.

Nó hát szerkesztő ur valja be, hogy most nehezebb hirlapi tárczát írni, mint bajdanta; nem esoda, ha a miniszteri tárczára anyi képviselő gondol, a menyasszonyi tárcza az ifjúságot foglalkoztatja, a váltótárcaival mindenkinek baja van, a pénztárca meg oly sokan lesik: ki maradna még hátra, a ki hirlapi tárczával is bajskodnék?

En ígéretemet beváltottam, s ha a tisztelt szerkesztő ur dupla honoráriumot ad, ezennel fűnnepélyesen fogadom, hogy soha többé tárczát írni nem fogok. M. B.

* Népies kifejezése annak, ha valaki már a föld alatt a koporsó deszkái között fekszik.

nek nekünk. Oh, hiszen itt minden oly vonzó, oly kellemes. Ki ne vágnák hát iza? S ki merne ilyenkor kértelkedni a májális sikere felől? — A táncz helyiség körül türelmetlenül várja az ifjúság a táncz kezdetét. S nem is sokáig kellett várakoznunk. Lassanként a közönség gyűlni kezdett. Eljöttek mindazok, kiket vonzott az üdítő lég, kik egy kellemes estét akartak a szabadban tölteni s itt egy percze feledni az életnek édes-kinos bajait, lebilineselő gyötrelmeit. Eljöttek, kik hallani akarták, mily édes sutogással beszélnek itt a fák arnyai a tündöklő napsugárról, az édes szerelemről, a szép reményekről, miket az ábrándos hold mélabus fénye mellett alkottak itt annyian, tele vágygyal, tele égő szerelemmel . . .

Este lett már, mire a táncz kezdetét vette s csak a késő éjjeli órákban ért véget. A négyeseket 50—60 pár tánczolta. Nem tudom hányadik májális volt ez a jelen évben, de azt állítom, hogy méltán sorakozhatik a többiek mellé. Fényesen sikerült ugy erkölcsi, mint anyagi tekintetben. A fénylő csillagoknál fényesebben ragyogó szemek tették tündöklővé az est arnyait. Oh az akét ragyogó szem-pár! Az a két tündöklő csillag . . . Mily fényesen világolt! . . . Mily ártatlanul mosolygott . . . Miért, hogy csak oly rövid ideig láthattam fényüket, mosolygásukat . . . De hadd vigyük magunkkal egy kellemes multság szép emlékeit s aztán az ábrándok világában ringassuk tovább érző szívünket . . .

VEGYES HIREK.

— **Barátosi Tóth Ferencz**, vármegyénk aljegyzőjének, régi, hű tisztviselőjének elhünytát jelzi a vármegyeházon lengő gyászlobogó. — Barátosi Tóth Ferencz 1815-ben született M. Sz.-Királyon. Szülei Tóth András és Pongrácz Zsuzsanna voltak. — Tanulmányait Nagyenyeden, a jogot M.-Vásárhelyt végezte, — Bécsben az erd. udvari kancelláriánál nyert alkalmazást. Szentanuja volt a bécsi forradalomnak s azután Pestre jött, hol a nemzetörségbe lépett. — A forradalom lezajlása után hazajött gazdászkodni s megházasodván, nőül vette Toroczky Katalint. Szülőitől gyönyörű jószágot, szép vagyont örökölt, azonban kedvezőtlen viszonyok miatt csak egyrészt tudta megmenteni. Élénk részt vett a vármegyei közéletben s előbb a megyei törvényeséknél ülök, majd a csombordí járás szolgabírójá, 1878 után pedig aljegyző lett. Pontos, becsületes tisztviselő, jó hazafi és barát volt. Szépen fuvallott s hatalmas basszus hangja kibalszott a chórusból. A nagyenyedi dalkörnek még pár év előtt is reudes működő tagja volt — az ötvenes évek végén és a hatvanas évek elején pedig a méltán híres Mihályi Károly professzor, Mester Károly és Bedő József quartettjének volt méltó kiegészítője, — énekelve Mihályi és Bedő amaz édes harmóniájú dalait, melyek szövegében, énekekben egyaránt megható szövegek maradtak — és Mester Károly hatalmas „Szózatát”, melyet e baráti kör ismert meg legelőször. — Az öreg ur már pár éve, hogy gyengülni kezdett, de azért szorgalmasan végezte teendőit. Ez év tavaszán fekvő beteg lett, gyomor és tüdőbántalmakban szenvedve, míg szenvedéseitől a halál megváltá. Legyen örök álma csendes! A család gyászjelentője következőleg szól: Barátosi Tóth Endre, m. kir. p. ü. fogalmazó; Tóth

Gyula, m. kir. állam vasuti állomásfőnök, neje Gerisch Ilka és gyermekeik; Juliska, Kati, László és Mariska; Tóth Ilona és férje Sebestyén Sándor, polg. isk. tan. és gyermekeik: Kálmán, Piroška és Bendi; korán elhalt Anna leánya, férje Kovács János, m. kir. postatiszt és gyermeke: Lenke, — mint gyermekek: unokák és vők; özv. Biró Pálné, született Tóth Juliánna, mint testvér, minden közeli és távoli rokonok nevében fájdalomtelt szívvel tudatják, hogy Barátosi Tóth Ferencz Alsófehérvármegye aljegyzője folyó hó 7-én, esti 11 órakor, életének 74-ik évében, hosszas szenvedés után elhunyt. Hült tetemei folyó hó 9-én, d. u. 3 órakor fogának a háznál tartandó ima után, a marosszentkirályi családi sírboltba, örök nyugalomba helyeztetni. A kegyelem istene nyujtson enyhülést a fájdalomtelt szíveknek! Nagy-Enyed, 1888. szept. 8. Áldás lengjen porai felett!

— **Elekcs Zsigmond**, kissolyosi birtokosnak Gyula nevű honvéd fia, Marosvásárhelyt a Marosba fult. Holt testét sikerült megtalálni. Vigasztalást kívánunk a jó fiu korai véletlen halála miatt a megszorodott szülőknek!

— **Dr. Nagy Albert** honvéd törzsvorost Lugosról Pécsre helyezték el.

— **János Zoltán** papjelöltet, a főtiszteletű püspök úr, Kolozsvárra segéd-pappá nevezte ki. — Gratulálunk!

— **Lelkészválasztás.** Brassai Károly volt galaczi miszcionarius lelkész, a m.-hermányi [egyház]község lelkipásztorául választott. Gratulálunk e választáshoz, hiszük, hogy nevezett ifju atyánkfia meg fog felelni a hozzá csatolt várakozásnak.

— **A nagyenyedi állami polg. leányiskolához** a vallás- és közoktatási miniszterium folyó hó 2-án 28475. sz. a. kelt rendelettel, Fűzika, jelenleg Szegeden alkalmazott tanítónő, kézi ipartanítónővé nevezte ki. Ohajtvá várjuk, hogy ez iskola ügye valahára már végleg rendezve legyen, miután a jelenlegi tanítók helyzetük iránt a legnagyobb bizonytalanságban vannak.

— **Áthelyezés.** Az igazságügy miniszter Cségezi Gyula gyulafehérvári albirót hason minőségben Nagy-Enyedre helyezte át.

— **A Nagyenyeden levő két honvéd-zászlóalj** az ősi hadgyakorlatokat Marosvásárhelyt fogja végezni. Távollétük alatt a térparancsnoki tisztet Csizsér Daniél százados s Budárpád főhadnagy fogják viselni.

— **A megyei központi választmány** folyó hó 6-án tartott gyűlésében tudomásul lett véve, hogy az orsz. gyűlési képviselő választások 1889. évi névjegyzéke ellen felszólamlás csak egy községben adatott be. — A felszólamló B. K. v-i lakos két bejegyzett választót reklamált ki, állítván, hogy adóhátralékokok, — Ez azonban beigazolvva nem levén okmányilag, — elutasított. — Ugyanazon folyamodó magát „régijogon” bevételni kívánta a választók jegyzékébe. — A kifejldött vitában egyik nézet a volt, hogy miután folyamodó évek során, még euriai itélettel is, azért lett kihagyva, mivel megelőző évi adóját nem fizette be, adóbefizetését ezuttal sem igazolván, a felebbezési és igazolási jog fenntartásával, elutasítandó. A többség azonban, mivel az összeíró bizottság őt az

Furcsa utazó.

Épen nem voltam valami rózsás kedvben, midőn egy szép nap, akarva nem akarva a Skancesville-i éji vonatot kellett igénybe vennem. Skancesville nem nagyon rontotta magát, hogy árukat rendeljen azon czégnél, melynek érdekében akkor utaztam, s mivel legjobb szállodáját rosz ételsíró s még roszabb ágyszíró eléggé ismertem: feltettem magamban, hogy lehető sietséggel odább állók. De ez nem ment oly könnyen. Két vonat közül válogathattam: egyik indul éjjeli fél 1-kor, a másik hajnali 4 1/2 órakor. Lehet-e ennél kellemesebb időpontot kívánni. Én az elsőre határoztam el magam.

Este 9-kor már egész Skancesville mélyen alszik, ezért már előbb kimentem az állomásra, ott üldögéltem egy padon folyton fogyasztva szivaraimat, míg a vonat megjő. Végre megérkezett s engem egy meglehetősen tele kocsihoz toltak. De mosolygott rám a szerencse s két szemközti üres ülésre akadtam. Az egyiket elfoglaltam a másikra felraktam lábaimat, behúzódtam a szegletbe s megpróbáltam szenderegni. De aránylagos kényelemem nem sokáig tartott, mert már a közelebbi állomáson új utast toltak kocsiunkba, ki bár alvást tetteve nem mozdultam, a szemközti ülésnek azon helyére helyezkedett el, melyet lábaim üresen hagytak. Szemeimmel kissé hunyoritva szemügyre vettem a betolakodót s azonnal reájöttem, hogy nincs nyemre. Valami esekélyesség, miről számot adni nem tudtam, arczkifejezését visszatetszővé tette. Leülés közben tannított eseltenségből arra következtettem, hogy kissé sántit. Kis vártatva úgy jött, hogy vegyem le lábaimat az idegen üléséről. Felébredést színeltem s néhány bocsánatkérő szót mosolygottam. Az idegen kért, hogy ne zavartassam magamat, mert lábaim egyáltalán nem voltak terhére. Mivel szivesség szivességét vár, kérdem, nem alkalmatlan-e neki háttal ülni a moz-

donynak s hozzá tevém, hogy szivesen cserélek vele helyet.

— Köszönöm, jobb szeretem így, mert veszélyesebb. — Veszélyesebb, — kérdém elbámulva.

— A bizony, mert röktöni összeütközés, vagy vonatkiskiklás alkalmával az ember előre lökődik s akkor könnyebben megcsúsz, hogy szétzúzzuk agyunkat, vagy eltörjük gerinceinket, mintha arczczal vagyunk a mozdony felé.

— S mégsem kellemetlen önnek a visszas ülés. kérdém.

— Nem, sőt ellenkezőleg, ezt szeretem. Kezdtém aggódni, hogy örült ember társaságába kerültem.

Tekintete valóban olyan ijesztő volt s kivált a jobb szemem, melyre a lámpafénye esett, olyan sajátságosan villogott, mint az örültéké. S ezzel a villogó szemével folytást reám nézett.

Megint lecsuktam pilláimat, mintha újból aludni akarnék, de ettől nagyon tartózkodtam, sőt időről-időre lopva megnéztem, nehogy készületlen leljen meg átellenesem rögtön kitörő tébolyodottsága.

E közben a vonat olyan pályarészre ért, hol a sinek annyira ki voltak kotorva, hogy kocsiink ide oda himbáldott. Egyszerre csak olyan lökést kaptunk, hogy majdnem lebuktam az ülésről. Ilyen formán már nem színelhettem többé, hogy alszom, felálltam, megdörzsöltem szememeimet s így szóltam:

— Ez aztán derék vasut!

— Álmunkban ez a legrosszabb, — jegyző meg átellenesem. — Ez az oka, hogy ezen utazom. Csak azt sajnálom, hogy Brown Jancsi ma a mozdonyvezető s ez a fickó olyan vigyázva hajt, hogy valami csinos vonatkiskiklásra egyáltalán mi kilátás sincs.

Most már nem lehetett többé kételkednem, hogy

adóhátr
pedig te
lemnek
művész
Fere
jében f
verrel f
meg is
levő fa
sulya 3
aránylag
hoz tor
tudósho
576 da
1180. d
hírű S
német
képes a
tult el.
vényter
tapaszt
meghiu
olvasó
midőn
talatait
mélivel
Lapunk
A gy
melé
a magy
Semler
a gym
nagyon
a víz-
bölesek
meging
tenné,
plane
évszaki
tevéket
nem ke
jobb eg
pedig
oly ke
gabona
a véred
len köv
fel az
igazat.
nünk.
hogy a
melege
szomj
savany
közt pe
alakban
hát, mi
czukor
üres ü
örülte
ugy te
czot ke
hogyha
méit e
ha vas
hiszi,
G
vasuti
ezen a
óta ut
uti jeg
balsors
lahára
összes
semmi
M
szere
jutott
megé
könyv
összev
szólt,

adóhátralékosok jegyzékébe nem vezatta be, — 1884-ben pedig tényleg felvált véve a választók sorába, — a kérelemnek eleget tett.

— **Tűzijáték.** Szabó Endre kolozsvári tűzművész ma délután a sétaterén tűzijátékot rendez.

— **Öngyilkosság.** Zalathán Herberger Ferencz, 74 éves, veje Jurinits János kertjében folyó hó 2-án reggel 6-7 óra között egy revolverrel föbe lötte magát s aznap délután három óraker meg is halt.

— **Óriási gomba** nőtt egy helybeli kádár telkén levő fa tövében. Kerülete 99 cm., vastagsága 83 cm., súlya 3 kiló és 75 deka volt. — Erőpant nagy gombát aránylag kis szár tartotta. Valószínűleg a „pöföttegek” fajához tartozik; biztos meghatározás végett egy bécsi szaktudóshoz lett felküldve.

— **A bankjegyek súlya.** Egy kiló ezeresben 576 darab van, százasban 834, ötvenesben 680, tizesben 1180, ötösben 980, egyesben 1610 darab.

— **Az afrikai klíma áldozata lett az európai hírű Semler Henrich,** ki mintegy 3 hóval ezelőtt a német keletafrikai társulat szolgálatába lépett s nem lévén képes a forró éghajlat veszélyeivel dacolni, lázban pusztult el. Feladata lett volna a német gyarmatokban a növénytermelés berendezése körül honfitársainak gazdag tapasztalataival segítségére lenni, mit azonban korai halála megghiúsított. Semler neve nem ismeretlen a magyar olvasó közönség előtt. Hosszasan tartózkodván Amerikában, midőn 3 évvel ezelőtt Európába visszatért s gazdag tapasztalatait irrodalmilag értekesítette, világos gyakorlati eszméivel egy csapásra meghódította a gazda-közönséget. Lapunk is közölt műveiből tanulságos szemelvényeket. A gyümölcsértékesítés és gyümölcstermelés című műve Gamauf Vilmostól lefordítva, a magyar gazdák közt is közkézen forog. Ezzel az volt a Semler célja, hogy a gyümölcstermelés kiegészítéseként a gyümölcsipart is meghonosítsa hazájában.

— **Mi olta legjobban a szomját?** E kérdésre nagyon sokféleképp szokott hangzani a felelet. „Legjobb a víz”, mondja az egyik, ki bizalmas lábon áll görög bölcsekkel s ezért szeret azokból idézni. Nem szeretnők megingatni a régi jelentős tanácsot s akad olyan, ki jól tenné, ha több vizet innék, mint bort, sört, — vagy plane pálinkát. Mind a mellett a szomj csillapítására forró évszakban nem a víz a legjobb ital. A bőséges vizivás terékenységre serkenti a verejtékmirigyeket, ez nem kellemes s az izzadás újra szomjuságot okoz. „Nincs jobb egy pohár sörnél”, mondja egy másik, a turista pedig vörös borral tölti meg a palackját. Ezeknek is ép oly kevéssé van igazuk, mint a vándorló legénynek, ki a gabonapálinkát magasztalja. Az alkohol izgató szer, mely a véredényeket ellankasztja s ez nagy melegben kellemetlen következményekkel jár. „Egy pohár limonade” kiált fel az urnó: s mondhatjuk, hogy majdnem eltalálta az igazat. S valóban mindig is a nőknél kell kérdezősködnünk, ha jó tanácsra van szükségünk, csak az a baj, hogy a nők a limonadét cukrozva isszák, a cukor pedig meleget fejleszt s ez megint neveli a szomjuságot. A szomj ellen legjobb valami gyengésavany. A gyümölcsavanyt inkább szeretjük, mint az ásványiakat, mindezek közt pedig legbecsebb a citromsavany, mit szilárd alakban is kaphatni bármely gyógyszerárban. Igynk hát, míg tart még az ugorka idény — limonadét, de cukor nélkül.

— **Üres ülés?** hová elmeneküljek. Minden hely tele volt e örülttel van dolgom. — Szétnézem, nincse valahol egy ugy tetszett, hogy kivülem mindenik szunyókál. Jó arczot kellett a rozsz tréfához mutatnom. Hallottam valaha, hogyha örülttel jövünk össze, legokosabb annak téveszméit elfogadni s elhatároztam, hogy én is ugy teszek.

— **Ugy látom, hogy ön nem sokat törődne vele,** ha vasuti szerencsétlenség történnék — kezdém meg.

— **En? a világról sem!** Hisz épen arra várok. Azt hiszi, hogy ezen a hitvány vonaton más okból utazom? Gyanum mindegyre jobban megerősödött.

— **Es mi oka lehet önnek, hogy ugy ohajtja a vasuti szerencsétlenséget.**

— **Abból élek!** — volt a nyugodt felelet. — de ezen a pokolverte vonalon nincs szerencsém. Két hónap óta utazom ide-oda, már nagy összeget költöttem el vasuti jegyre s nem volt egy fillérnyi hasznom. Képzeld balsorsomat! Ma egy hete a vonaton vagyok, mikor valahára csinos kis kisiklás történik. S elhiszi-e, hogy az összes utazók közül csaknem egyedül nekem nem esett semmi bajom!

Már azon voltam, hogy szerencsés meneküléseért szerencsét kívánjak neki, de még idejekorán elmezavara jutott eszembe.

— **Es miként lehet önnek a vasuti balesetekből megélnie?** — folytattam a kérdezősködést.

— **Hát ugy, hogy biztosita vagyok.** Nem épen könnyű kenyer megélni a vasuti balesetekből, de mindent összevéve, nincs okom panaszra. Nézze csak lábázamat, — szólt, jobblábra mutatva.

— **Leggazdagabb fejedelem az osztrák-magyar,** mert négy háza van a képviselőházzal, hasonlókép az angol királynő két házzal, — azután a bajor és olasz király, kiknek már csak két kamara van; ezek után következnek az orosz ezár, kinek már csak egy kabinetje van, — utána a szultán, a ki kénytelen egy divánnal megelégedni s végre a pápa, a kinek egyetlen szék jutott.

CSARNOK.

Kirándulás a Pilisre.

„Reggel pont fél hét óraker indulunk”. „De oly korán!” — „Hát vagy egyszer te is kelj fel jókor.” — Igy jól berendezve dolgait szeretett polgármesterünk, hűségesen talpra állottunk más nap reggel s mire a felkelési figyelmeztetéssel körül indított küldöncz beállított, — mi teljes számmal bemutatathatuk magunkat, mint a korai ébredés önkéntes népfelkelő hőseit.

Kocsik, szekerek robtogtak s a „varczagás” utca nemsokára táborhelyé alakult. Vártunk, vártunk, — kit mást, mint társaságunk érdemes vezérőjt! Elmúlt 7 óra. — megindítottuk a küldönczöket. Iszattuk, hogy mi megyünk a Pilisre, jöjjön ő is; izentük, hogy a nap felkelt s eszünkbe jutott, hogy ezt vele is megnézzessük stb. A küldöttek mentek s hírül hozták, hogy tisztelt barátunk már 6 óraker kün volt a piacon körül nézni s bizony éppen nem rajta mult, hogy az indulás pereznai pontossággal nem következhetett be. Végre a lázadási készüllet legkétségbeejtőbb percében szépségekkel még két tele kocsis vendéggel meg is érkezett s a jó kedvű társaság neki indult az ismeretlen bőven megáldott hegyvidék felfedezésére.

A nemes vármegye ujdont új utján, a maros mentét s a bányavidéket egy második vonallal köti össze, — haldott a vidám publikum, melynek kiváló eleveuséget, kedves hölgyeink kölesönöztek. E kirándulás bizonyára korszakot alkotó a mi utazásaink történetében, a mennyiben ez új utvonalon annyi „féderes” kocsis s ezekben annyi kellemes hölgy egyszerre még soha, de soha sem utazott. E határnapról, szeptember 5-től kezdve, mondható csak e szép vidék, teljeseen megnyitottnak a turisták, tudósok, vigadozók s az emberiség egyéb tagjai előtt. — E nemes és fenkölt szellemű önzert hatása alatt mit törődünk mi a „legelső” kavicsozás okozta rázkódtatásokkal, „féder” repedésekkel, — gyalogolásokkal stb. Mentünk, a hogy lehetett, de mentünk. Hatalmas bevágások, — löporral szétrepesztett sziklaoldalok, a magásra nyuló fák lombkoronái, a sűrű erdők titokzatos homályja, a kies tisztások mind-mind a megelégedés és tetszés nyilatkozatai között lettek megdicsérve. Ki hallgatott volna a sima, göröngytelen ut iránti reményben csalódottak nyögdécselésére? — a friss szellő gyorsan elkapta az itt-ott felhangzó „jaj”-szót, mit egy-egy derekas döczenés csalt ki egyik-másik piros ajkáról, míg végül — a városi erdőszlak megpillantásánál kiünt, hogy a megérdemelt pihenésnek s az ezzel tapintatos figyelemmel egybekötött jó ízű falatozásnak és kellemetes iszogatásnak még a hősök hősei is egyértelmű megelégedéssel kívántak eleget tenni. Pihenni? hát pihen-e valaki? Nem itt! micsoda új eleveuséget pezsgett az efféle még soha sem látott erdősi lakban! Tal süttek, szálamí rudak, kalács, puha kenyér, rozsolis, szilvium gyors

egymásutánban tűnt el. — Egy óra mulva tovább indulunk. Következett az ut még szebb, még érdekesebb része. Merész kanyarulatokban tör felfelé az ut, melyen sebes trappban gördülhet nemsokára kocsink, míg néhány évvel ezelőtt csak vigyázva haladhatott kis lovával a szénégető mokány. — Mind szebb, mind szélesebb körü panoráma tárul fel szemünk előtt. Egy széles dombhátra értünk, melyen majdnem egyenes vonalon fut végig az új ut, szegélyezve buzavirággal s jobbra-balra gazdag kalászu tavasz buza és zabvetésekkel, mit most kezd aratni a havas népe. Kocsin és gyalog csoportokban halad elő társaságunk, melyre — illet itt még soha se látva, — bámuló szemmel, kíváncsian tekint — sarlóját leeresztve az aratók serege. A nap ragyogósan süt, — az ég kék azurját csak a láthatár szélein fátyolozza be köd és pára, — a felséges, tiszta lég könnyűvé teszi a haladást, — a „Pilishez” mind közelebb, közelebb értünk s ime egyszerre cserépedő pompás forrasa találnk, hol örömmel telepedünk le újabb pihenésre.

„Fel a Pilis csucsára” hangzott a társaság egyrészének vezényszava. — s neki indultak a fiatalok az óráig tartó, de elég könnyű mázskálásnak. — A társaság nagyobb része azonban tudós alispánunk vezetésé alatt tovább ment az igen szépen vezetett új uton, oly gyönyörű látványban részeltetve magát, hogy a forró déli nap hatását alig vették észre. Óriási szikla meredez fel előttünk, melynek egy barlangszerű repedése az ő ember tanyája volt, vastag cserép töredékek jelezve helyét. Feljebb mély völgy nyulik el, melyet magas sziklafalak zárának el, ha köztük roppant sziklakapu nem nyílna. — Ott ismét egy nagy barlang van, melyet közelebről szintén a tudós alispánunk kutatótt ki; — eddig még nem volt ismeretve. Az utól jobbra, a hegyen nagy fehér kő kereszt emelkedik, — felette az idők viharai által szétzúzott szikla tömegek bástyái, várfal szerű omladéka terülnek el. Balra a felgyógyi völgy fekszik híres régi monostorával, mely szintén igen érdekes kirándulási hely. A szem alig tud betelni e rendkívül változatos vidék szépségeivel.

Egy puszkalövés dörréne kelti fel a vízhangot, melynek zajára ijedten rohan le a sziklacsúcs keskeny ösvényén az illatos tüvet legelő juhok serege. — Különb minden csöndes, nem látsz egy madarat s elvélve találsz egy-egy rovar e tájon, melytől társaságunk alig tud megválni. — De hát egy irtalmatlanul parancsoló érzet, a délután 3 óra felé általánosan elhatalmasodott éhség, nagyban rajta volt, hogy gyorsan tanyákra siesünk. Zsúfolásig megtelt minden szekér. Én a hátamon hoztam a kitudó madarász Madarász Gyulát, — két kedves hölgy pedig ölbe vett egy csinos ifjú leányt ily robtogtunk. Hogy a többiek jobban jöttek volna, — erről dicsekedni senkit sem hallottam, — valószínűleg nem sok okuk lehetett erre. Bármiként lehetett azonban, a lövések zajára s az odacseppent cigánybanda harsogó zenéjére elleledtünk minden bajt. Szépen terített, jól megpakolt asztalokkal várt Samu bá, oly mosolygón pislogó szemekkel, miket menten le kellett volna fotografiozni. Letelepeltünk padokra, „parafenumos ládára” (a mint az erélyes, de mindég friss humoru Szász Jóska, e vidék kommandirozó főszbirája kiderítette) s csaptunk egy oly lukullusi lakomát, — a miért híres gazdasszonyainknak apprehensioját Samu bá teljes mértékben kiérdemelte. — Huzta a cigány, áradozott a tosztok özőne s csak az alkonyat homályja gátolta meg a nagy tánczvizigalom ren-

— **Látom.**

— **De tapogassa meg.**

Nem örömet tettem, de féltém, hogy felingerlem.

— **Meglehető izmos,** — mondám, a lehető könynyedén érintve lábát.

— **Oh, ne tartson tőle, hogy fájdalmat okoz nekem,** — jegyzé meg mosolygva — hisz faláb.

— **Faláb?**

— **Az ám! kevéssel első balesetemet megelőzőleg,** (ezzel a lábammal történt első balesetemet) rávett egyik barátom, hogy bizsotsam magam vasuti balesetek ellen. Billard-tanárr voltam s előadásaim miatt sokat utaztam. A biztosítás utáni első utamon vonatösszeütközés történt, minék jobblábam csonkítása volt a következménye. 5000 tallért kaptam érte, de billard-professzorságomnak örökre vége lett, mert nem volt meg többé a szükséges mozgékonyosságom. Felcsaptam vendéglősnék, de károsodtam, s csaknem nyakára hágtam tallérimnak. Sokáig nyomorogtam, s nem tudtam mihez kezdek, hogy magamat s családomat eltarthassam. Egyszer csak pompás ötletem támadt: vasuti baleset fosztott meg életmódotól, vasuti balesetekből fogsz új életmódot biztosítani magadnak. Igy kezdtem lassacskán a legrosszabb vasuti vonalakat kikutatni. . . . Tekintsen csak ide, — folytató, mutatóját jobbszemére illesztve, arra, melynek merev nézése engem annyit gyötört.

— **Látom,** — felelélem jámboran.

— **Hát ugy van.** Nem találja, hogy nagyon természetű. Mindenké igazinak nézi.

— **En is annak néztem,** — jegyzém meg, a mint-hogy ugy is volt.

— **Örülök, ha megnyerte tetszését,** átadom a gyáros czimjegyzékét, az esetre, ha valamikor rászorulna. . . . Nos, ez a szem 2500 tallért hajtott.

— **Nem sok egy szemért.** — mormogtam hallkan.

— **Ebben teljesen igaza van.** Két szemért 10000 tallért adnak, egyért miért utaz, fizetik ez összeg felét. De a közelebbi alkalommal jobban jártam. Tapints a karomat!

Ugy tettem, a mint kívánta s kérdeztem:

— **Az is fából van?**

— **Nem!** — felelé — papirpépből. Hasanlithatlanul könnyebbek s tartósabbak, mint a fakarok. Kapható Masón és Társánál, New-Yorkban. Forduljon csak e házhoz, ha valaha karra lesz szüksége.

— **Mennyit jövedelmezett önnek ez a kar.**

— **6000 tallért.** Határozottan ez volt a legjobb üzletem. Most már csinos kis vagyonom van s már szeretnék valahára nyugalomba vonulni. De gondolja el, mily sokba kerülnek a gyermekek! Most egy kis belső sértésre, vagy egy kettős bordatörésre spekulálok.

— **De mi lesz akkor, ha valamikor rosszabbul talál jární, mint a hogy éhajtja?**

— **Azt érti, ha ily balesetknél nyakam szakad?** Akkor családom 20000 tallért kap. Ennyit, testemnek még meglevő részei nehezen érnek!

I. C. J.

dezesét, pedig erre kész volt örege — pardon, ilyen nincs! — ifja és legifjabbja egyaránt. De volt e helyett azután olyan csokolódzás, hogy a mennyei angyalok is megirigyelhetők volna Hegadús bácsit. Jól is teszi!

Hanem a hazautazás nem tartozott a nap mulatságos részletei közé. Sötétség, döcögős út — sikoltozás, remegés, közbe egy-egy hangos nevetés, — bátorító szónoklatok, ének, — rövidbe szabott teremtetkezés, — Enyed világitott utcáinak megpillantásakor általános öröm és szívélyes bucsuzás utáni szétoszlás, — ezekből lehet összeállítani a program zár-pontját. De azért, ha Isten éltet, jövőre is felkeressük a „Pilis” szép vidékét, — minnek megtekintését a nagyérdemű közönségnek nagyon ajánljuk. Csak hogy jövőre legalább 6 órákor fogunk elindulni, ugy-e, kedves fő-főrendező uram?! Helyes!

KÖZGAZDASÁG. Miniszteri rendeletek.

(Rum és édesített italok árulása az új szeszadótörvény értelmében.)

A m. kir. belügyminiszter f. évi 57,115 szám alatt a következő pótkörrendeletet bocsátotta ki a bejelentett czégy fűszer, anyag és nagy kereskedésekben elárúsítható esemegebor, illetőleg alkoholtartalmú italok ár-minimumának felemelése iránt.

Az erdélyi megyék, továbbá Kolozsvár és Marosvásárhely szabad királyi városok közönségéhez.

A bejegyzett czégy fűszer, anyag és vegyes kereskedésekben lepecsételt üvegenként gyakorolt édesített alkohol tartalma itaralulása szabályozása iránt 1880 ik évi májús hó 21-én 22.632. szám alatt kibocsátott belügyminiszteri körrendelet szerint a rozoglio, liquer, rhum, cognac és más alkohol tartalma édesített italok, a fennálló szabályok értelmében csak akkor tekinthetők lepecsételt üvegben elárúsítható szeszese itaioknak, ha azok literenként és üvegestül legalább 60 kiban van megszabva. Az üveg értéke literenként 10 krajczárt meg nem haladhat.

Mint hogy azonban a legújabb törvényhozási intézkedések, jelesül az 1887. évi XLVII. s. illetőleg az 1888-ik évi XXIV. t.-cz. által úgy a bor, valamint a szesz s illetve a szeszese italok fogyasztási adóitélei az eddigiekhez képest magasabb összegekben vannak megállapítva, a fentebb említett 60 kros minimális ár a felemelt fogyasztási adóitélekkel szemben megfelelőnek többé nem mutatkozik.

Tekintettel tehát ezen körülményre, a törvényhatóságot további mihez tartás és kellő intézkedés végett értesitem, hogy a fent említett 60 kros minimális árt. egyetértőleg a magyar királyi pénzügyminiszter ural, 1 forintban találtam megállapítandónak; önkényt értetvén hogy ezen ártban az üvegenként 10 kr meg nem haladható értéke is befoglaltatik.

Jelen rendeletem folyó évi szeptember hó 1-én lép életbe.

Kelt Budapest, 1888. évi augusztus hó 27-én.

A miniszter helyett:

Beniczky, s. k.
államtitkár.

Gazdasági vegyesek.

* Angol vélemény a gyümölcsfák mézgafofolyásáról. A csonthéjas gyümölcsfák mézgafofolyásának keletkezéséről és okairól sokféle vélemény van, de azért az újabb véleményeket sem tartjuk feleslegesnek közölni, ha a kérdés megvilágítására alkalmasnak látszanak. Külföldi szaklapok is sokat foglalkoznak a gyümölcsfák e betegségével. Érdekesnek tartjuk az angol szaklapoknak erre vonatkozó véleményét. Az angol szaklapok mindenképp az azt igyekeznek bizonyítani, hogy a csonthéjas gyümölcsfák e betegsége, illetőleg az e betegségre való hajlam egyik fáról a másikra terjed át s minthogy a kertészek az oltó galyakat nem választják ki elég gondosan, sokszor ezekkel oltják a betegséget az alanyba. Mások azt hiszik, hogy valami gombától ered a mézgafofolyás. Bizonyos azonban az angolok véleménye szerint, hogy ez a gomba csak a gyümölcsfák sebeiben tenyészik és szaporodik. Ebből az következik, hogy a megsebzett csonthéjas gyümölcsfákat a legnagyobb gondnal kel kezelni, mert a kórognak legesekélyebb megsértése, akár a karczó-lással, horzsolással vagy az ágaknak a szél által való elcsavarása által a gomba terjedését mozdtítja elő. A csonthéjas gyümölcsfák rossz táplálkozása, meg nem felelő talajban való állása, tulságos trágyázása is lehet ok a mézgafofolyásnak. A trágyázást illetőleg az angol szaklapok arra intenek, hogy a csonthéjas gyümölcsfák trágyázásánál különösen azok fiatalabb korában, megfelelő mérték meg nem tartása, rendszeren nagyon meg boszulja magát. A mézgafofolyású fák gyógyítását illetőleg az angolok a sebekeknek az egészséges fáig való kivágását ajánlják, a kitisztított sebekek tehéngánéj, agyag-, méz- és koromkeveréssel kötözik be. Ezt a műtétet azonban minél korábban kell végezni. Preventív rendszabálynak pedig ajánlják, hogy a mézgafofolyású fák lehetőleg csak nyáron kell nyesen, a tavaszi és őszi nyesés mellőzendő.

* A burgonya virágzása hátráltatja a gumóképződést. H. Wollny tanár írja: A mérsékelt égöv alatt termő burgonyafajoknak tudvalegőleg aránylag kevés virágjuk van. Némely faj sohasem virágzik, némelyik csak ritkán s csak igen kevés burgonyafaj virágzik többször s fejt virágát és érleli meg gyümölcsét egészen. Hazájában (Chiliben) a burgonyának sok virága van, de gumói igen kicsinyek. Knight és Langenthal azt tapasztalták, hogy a burgonyanövényen több virág fejlődnek, ha a gumókat fiatal korukban kiszédnők és viszont több és nagyobb gumó fejlődik, ha a virágot letörjük. Legalább ezt látszik bizonyítani egy angol gazda kísérletei, melyeknél ama burgonyabokrok alatt, melyeknek virágait letördelte, egy acen 26 mázsával és 27 fontal több burgonya termett, mint azok alatt, a melyeken a virágokat meghagyta. A virág és a gumó közti viszony azonban sokkal komplikáltabb, mint a fentjelzett kísérletből következtetni lehetne. Ezt bizonyítja Wollny tanárnak kísérletei is, melyeket 1886-ban tett. — Minden fajtából négy összehasonlító parcellát ültetett be s a parcellákat mind egyenlően kultiválta. Hogy a virágok a gumóképzésre való hatását megállapíthassa, három parcellán a virágot bizonyos időközönként letördöste, ellenben a negyedik parcellán meghagyta. A virágtalan parcellák legtöbb bokrai alatt tényleg több és nagyobb gumó termett, de csak a később érő fajoknál a hatás egészen ellenkező volt, a mennyiben a virágjuktól megfosztott bokrok alatt kisebb gumók termeltek, mint azok alatt, melyeken a virágot meghagyta. Wollny a kísérleteket még folytatja.

* Czitromsav a tejben. Dr. Soxleth müncheni tanár laboratóriumában Henkel a tehéntejben czitromsavat fedezett fel. Különféle tehénekből való tejet vizsgálták meg s arra a meggyőződésre jutottak, hogy 1 liter tehéntejből 1.7—2.2 gr. szerves mészsót és 0.9—1.1 gr. czitromsavat lehet kivonni. A tehéntej tehát majdnem általában 1 literben 1 gr. vagyis 1.0% czitromsavat tartalmaz, tehát ugyanannyit mint a czitrom. A czitromsav, melyet a tehén tejmirigyei kiválasztanak, jelentékeny mennyiségű, s egy jó fejű tehén naponként annyi czitromsavat ad, a mennyi két-három czitromban van. Bajorországban a tehének évenként 40,000 mázsa czitromsavat adnak, a mi egy millió mázsa, vagy 400 millió darab czitromnak felel meg. A nők tejében nincsen czitromsav legalább az erre vonatkozó kísérletek eddig eredménytelenek maradtak. A tehéntejben a czitromsav oldott sóalakban van. Henkel felfedezése sok tekintetben érdekes, mert a czitromsavat eddig csak bizonyos növényekben fedezték fel; állati testben még sohasem.

* Természetes időjós. Vegyünk egy akkora üveget, melybe fél kilogramm víz fér, töltsük meg három negyed részig vízzel, s tegyük bele egy piéczt. A vizet nyáron minden héten, télen minden két héten egyszer öntsük le s töltsük frissset az üvegbe, melynek száját durva vászondarabbal kell betakarni. Ha a piécza reggel mozdulatlanul az üveg fenekén fekszik s esigamódra összehúzódik tartós szép, derült idő lesz ellenben, ha eső van kilátásban, akkor a piécza az üveg nyakába mászik fel s addig marad ott, míg ismét ki nem derül. Szűles idő előtt időjósunk rendkívül gyorsan uszkál a vízben mindaddig, míg a szél be nem következik. Zivataros, zápor esős idő előtt a piécza már néhány nappal előbb vízen kívül tartózkodik nagyon nyugtalan s mintha görcsei volnának, úgy hanykolódik.

* Ablaktáblák pléhből. A legutóbbi párisi iparkiallításán, nevezetesen a Crédit Agricole gyűjteményes csoportjában egy áttetsző pléhből készült ablakot nagy érdeklődéssel néztek. Az M. Marguerie (119, rue Blanche, Paris) legújabb rendszere szerint készített új ablakok üveg helyett galvanizált átlátszó vékony szita pléhből vannak, melyet átlátszó, de oldhatatlan anyaggal von be. Ezeket az ablakokat mindenütt alkalmazhatni, a hol az üveglablakok könnyen törhetnek, különösen pedig ott, a hol homályos világosság is megfelel a célnak vagy az erős napsugarak hatása gyengítendő, tehát ott, a hol most a közönséges üveglablakokat be szokták mázolni. Az új ablakok igen tartósak és igen könnyen kezelhetők. A mi tartóságukat illeti, úgy a tett kísérletek szerint sokkal erősebb lökéseket bírnak ki, mint a kettős üvegü ablakok. Ezek az ablakok igen alkalmasnak ígérkeznek raktárakra, tejes kamarákra stb. Párisban az omnibusztársaság már is több raktárán az eddigi üveglablakokat az új pléhablakokkal cserélte ki, melyeket sokkal alkalmasabbnak talált. A feltaláló most alig néhány hónapos találmányának javításán fáradozik.

NYILVÁNOS SZÁMADÁSOK.

— Nyilatkozat. Alólírott, a kegyes adományozók megnyugtatósa tekintetéből tudatom, hogy a tiszteles Kiss Sándor reitigi ref. lelkész által a Margburgban elhunyt néhai Csizsér Dániel porai fől emelendő sírmlékre gyűjtött és ez ideig kezelt 36 o. é. frtot tiszteletes Szilágyi Farkas ref. lelkész ur közvetítése folytán a kezemhez vettem és e mai napon a n.-enyedi kisegítő takarékpénztárba gyémölcsözés végett elhelyeztem. N.-Enyed 1887. szept. 8. D é n e s G y u l a, n.-enyedi ref. s. lelkész.

Nyomatott Wokál Jánosnál Nagyenyeden. 1888.

— Nyilvános számadás. A nagyenyedi ev. ref. egyház közönsége által az 1888. szeptember hó 2-án a ref. templom padjainak kifestésére rendezett táncmulatság alkalmával az összes bevétel volt 164 frt 50 kr. Ebből kiadás 52 frt 18 kr. Marad tiszta jövedelem 112 frt 32 kr. Ez alkalommal felül fizetni sziveskedtek: Csató János 1 frt. Bójthe Zsigmond 50 kr. Szilágyi Farkas 1 frt 10 kr. Dr. Kovács János 50 kr. Kovács N. Ferencz (B. Boesárd) 50 kr. V— 50 kr. Monostori Károly (M. Szt. Király) 50 kr. Imre József (M. Lapád) 50 kr. Vajna Pál 40 kr. Müller Mihály 1 frt. Széki Ferencz 50 kr. Id. Winkler János 50 kr. Vöhr Gyula 50 kr. Ifj. Wikler János 1 frt. Vajda Péter 50 kr. Dr. Magyar Károly 1 frt. Czirner József 50 kr. Ifj. Gáspár János 1 frt 50 kr. Aczél Béla 1 frt. Ifj. Bozin 50 kr. Dragoman Domokos 50 kr. Nagy Andor (Karácsontfalva) 2 frt. Lázár Károly 50 kr. Nádori Vilmos 1 frt. Korbuly Bálint 1 frt 50 kr. Jancsó Samu 50 kr. Székely József 50 kr. Balog János (Tóvis) 1 frt. Munkácsi Zsigmond 1 frt. Kiss Sándor (Retteg) 1 frt. Dancs Mózes 2 frt. — Hogy ezen nyári mulatság ugy erkölcsi, mint anyagi tekintetben igen szépen sikerült első sorban N.-Enyed város művelt közönségének érdeme. Pártolni szokott ezen közönség minden olyan törekvést, mely humanus, nemes. Az érdem másik része azonban a rendező bizottságot s főleg ennek fíradhatlan elnökét Papp Gyulát illeti, ki ritka buzgalommal és tappintattal szokta az ilyen dolgokat vezetni. s. a.

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY TÜRÖK BERTALAN.

Kiadó-tulajdonos **WOKÁL JÁNOS.**

A BETHLEN-KOLLÉGIUM-UTCZÁBAN

3 szoba, konyha és fűskamara

SZEPTEMBER 25-TŐL

k i a d ó,

értekezhetni: **BISZTRITSÁNY LAJOSNÁL.**

Megjelent új könyvek,
kaphatók

Wokál János

könyvkereskedésében

NAGYENYEDEN:

Dijtáblázat a kocsipostai franco küldeményekről, a belföldi és németországi forgalomban, összeállította **Kovács Ferencz**, ára **30 kr.**

Magyarország iparügye, írta: **Bo bula János**, ára **2 frt 50 kr.**

Elza, színmű, 3 felvonásban, írta: **Horus**, ára **1 frt 40 kr.**

A zseb-orvos, megbízható tanácsadó öngyógykezelésnél, több mint 100 betegség (kór) esetében. A természetes gyógy mód alapelvei szerint írta **Griebel Károly**, fordította **Szász városi Jenő**, ára **40 kr.**

Regálék, vagyis: A kir. kisebb haszonvételek a mai érvényükben törvények és miniszteri rendeletekkel. Curiai döntvényekkel s az ide vonatkozó. bor-, hus-, sörfogyasztási-, vadászati, fegyver-adó, vízjogi törvények s eljárás szabályai- val és menetekkel írta: **Kassay Adolf** ára **50 kr.**

Kis József, ünnepnapok, második kiadás ára **1 frt 60 kr.**

Örmény közmondások. Ford. és gyűjtötte: **dr. Gopcz László** ára **30 kr.**

Goethe Faust, fordította: **Szabó Mihály**, ára **1 frt 40 kr.**